ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1974

Vyhlásené: 07.05.1974 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

40

ZÁKON

z 24. apríla 1974

o Zbore národnej bezpečnosti

Ochrana socialistického spoločenského a štátneho zriadenia, verejného poriadku a majetku v socialistickom vlastníctve, ako aj ochrana bezpečnosti občanov a ich práv a majetku patrí k rozhodujúcim predpokladom úspešného rozvoja našej socialistickej spoločnosti. Významnú úlohu pri tom plní Zbor národnej bezpečnosti, ktorý - vychádzajúc z cieľov a smerníc určených Komunistickou stranou Československa - v spolupráci s inými orgánmi štátu, štátnymi, družstevnými a spoločenskými organizáciami i občanmi odhaľuje nepriateľskú činnosť zameranú proti Československej socialistickej republike a inú protispoločenskú činnosť, napomáha odstraňovať ich príčiny a celou svojou činnosťou sa usiluje o dôsledné dodržiavanie a upevňovanie socialistickej zákonnosti a štátnej disciplíny. Aby sa utvorili vhodné podmienky pre činnosť Zboru národnej bezpečnosti a pritom zabezpečili zákonné práva a slobody občanov, uznieslo sa Federálne zhromaždenie Československej socialistickej republiky na tomto zákone:

Úvodné ustanovenia

§ 1

(1) Zbor národnej bezpečnosti je jednotným ozbrojeným bezpečnostným zborom, ktorého základným poslaním je chrániť socialistické spoločenské a štátne zriadenie, verejný poriadok, bezpečnosť osôb a majetku.

(2) Svoje poslanie plní Zbor národnej bezpečnosti preventívnou a výchovnou činnosťou a uplatňovaním prostriedkov štátneho donútenia.

§ 2

Zbor národnej bezpečnosti prispieva k tomu, aby všetci občania mohli uplatňovať svoje práva pri plnom zachovaní svojej dôstojnosti a osobnej slobody v súlade s právnym poriadkom a so záujmami socialistickej spoločnosti.

§ 3

(1) Vo svojej činnosti sa Zbor národnej bezpečnosti spravuje Ústavou Československej socialistickej republiky, ústavnými zákonmi, zákonmi a ostatnými právnymi predpismi.

(2) Do práv a slobôd občanov môže Zbor národnej bezpečnosti a jeho príslušníci zasahovať, ak to vyžaduje ochrana socialistického spoločenského a štátneho zriadenia, verejného poriadku, bezpečnosti osôb alebo majetku, a to len v medziach zákona a v rozsahu primeranom chránenému záujmu.

PRVÁ HLAVA
ÚLOHY ZBORU NÁRODNEJ BEZPEČNOSTI

§ 4
Základné úlohy

Pri uskutočňovaní svojho poslania Zbor národnej bezpečnosti

a) odhaľuje a zneškodňuje nepriateľskú činnosť zameranú proti Československej socialistickej republike;

b) chráni bezpečnosť osôb a majetku;

c) sústreďuje a spracúva informácie dôležité pre bezpečnosť štátu a jeho politický a hospodársky rozvoj;

d) zabezpečuje ochranu ústavných činiteľov;

e) vo vymedzenom rozsahu zabezpečuje ochranu objektov osobitnej dôležitosti;

f) odhaľuje trestné činy a prečiny a zisťuje ich páchateľov;

g) vyšetruje a vyhľadáva trestné činy a objasňuje prečiny podľa Trestného poriadku;

h) zúčastňuje sa na zabezpečovaní úloh ustanovených predpismi o ochrane štátneho, hospodárskeho a služobného tajomstva;[1])

ch) spolupôsobí pri obrane Československej socialistickej republiky a pri ochrane štátnych hraníc;

i) pôsobí pri zabezpečovaní verejného poriadku, a ak bol porušený, robí opatrenia na jeho obnovenie;

j) spolupôsobí pri riadení cestnej premávky a dozerá na jej bezpečnosť a plynulosť;

k) odhaľuje priestupky, ktoré podľa osobitných predpisov aj objasňuje, a pokiaľ zákon[2]) ustanovuje, rozhoduje o priestupkoch;

l) plní určené úlohy v ochrannom dohľade.

Plnenie ďalších úloh

§ 5

(1) Minister vnútra Československej socialistickej republiky môže poveriť útvary Zboru národnej bezpečnosti zaisťovaním úloh, ktorých plnenie je podľa príslušných všeobecne záväzných právnych predpisov zverené Federálnemu ministerstvu vnútra; minister vnútra Českej socialistickej republiky a minister vnútra Slovenskej socialistickej republiky môžu poveriť útvary Zboru národnej bezpečnosti zaisťovaním úloh, ktorých plnenie je podľa príslušných všeobecne záväzných právnych predpisov zverené Ministerstvu vnútra Českej socialistickej republiky a Ministerstvu vnútra Slovenskej socialistickej republiky.

(2) Minister vnútra Československej socialistickej republiky môže na plnenie úloh vojsk ministerstva vnútra povolať príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti. Ak príslušníci Zboru národnej bezpečnosti plnia úlohy vojsk ministerstva vnútra, majú pri plnení týchto úloh rovnaké práva a rovnaké povinnosti ako vojaci týchto vojsk, pokiaľ minister vnútra Československej socialistickej republiky nerozhodne inak.

(3) Zbor národnej bezpečnosti plní aj ďalšie úlohy štátnej správy, pokiaľ tak ustanovujú osobitné predpisy.

§ 6

(1) Ak vznikne bezprostredné nebezpečenstvo vážneho ohrozenia verejného poriadku, ktoré sa nemôže odstrániť silami a prostriedkami príslušných orgánov, je Zbor národnej bezpečnosti povinný zúčastniť sa na odvrátení tohto nebezpečenstva. Činnosť Zboru národnej bezpečnosti sa v takom prípade obmedzí na vykonanie nevyhnutných opatrení.

(2) Ak sa opatrenia uvedené v odseku 1 vykonali bez vedomia príslušného orgánu, je Zbor národnej bezpečnosti povinný bez meškania o nich upovedomiť tento orgán a miestny národný výbor.

§ 7
Medzinárodná spolupráca

Zbor národnej bezpečnosti sa v súlade s príslušnými dohodami zúčastňuje na upevňovaní bezpečnosti štátov svetovej socialistickej sústavy; za tým účelom spolupracuje s bezpečnostnými službami týchto štátov.

DRUHÁ HLAVA
ORGANIZÁCIA A RIADENIE ZBORU NÁRODNEJ BEZPEČNOSTI

Základné princípy organizácie

§ 8

(1) Zbor národnej bezpečnosti je podľa vojenských zásad organizovaný zbor, ktorý plní úlohy na celom území Československej socialistickej republiky.

(2) Základné zásady organizačnej výstavby a celkové početné stavy Zboru národnej bezpečnosti schvaľuje vláda Československej socialistickej republiky.

(3) Zásady organizácie Zboru národnej bezpečnosti ustanovuje minister vnútra Československej socialistickej republiky.

(4) Organizáciu útvarov Zboru národnej bezpečnosti riadených ministrom vnútra Československej socialistickej republiky ustanovuje minister vnútra Československej socialistickej republiky. Organizáciu útvarov Zboru národnej bezpečnosti riadených ministrom vnútra Českej socialistickej republiky a ministrom vnútra Slovenskej socialistickej republiky ustanovujú títo ministri.

§ 9

(1) V rámci Zboru národnej bezpečnosti je utvorená zložka Štátnej bezpečnosti a zložka Verejnej bezpečnosti.

(2) Zbor národnej bezpečnosti sa člení na útvary; útvary Štátnej bezpečnosti a útvary Verejnej bezpečnosti sú podriadené náčelníkom a veliteľom v týchto zložkách.

(3) Zbor národnej bezpečnosti je v zásade organizovaný podľa krajov, okresov a odvodov.

§ 10

(1) Minister vnútra Československej socialistickej republiky je predstaveným všetkých príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti; minister vnútra Českej socialistickej republiky a

minister vnútra Slovenskej socialistickej republiky sú predstavenými všetkých príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti, ktorí sú zaradení v útvaroch nimi riadených.

(2) Bližšiu úpravu vzťahov nadriadenosti a podriadenosti príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti, ako aj úpravu jednotného výkonu služby v útvaroch Zboru národnej bezpečnosti ustanovuje v medziach príslušných zákonov[3]) minister vnútra Československej socialistickej republiky.

Krajské správy Zboru národnej bezpečnosti

§ 11

Činnosť útvarov Zboru národnej bezpečnosti v krajoch zabezpečujú krajské správy Zboru národnej bezpečnosti.

§ 12

(1) Na čele krajských správ Zboru národnej bezpečnosti sú náčelníci, ktorí na území krajov

a) koordinujú činnosť útvarov Zboru národnej bezpečnosti a vo vymedzenom rozsahu ich priamo riadia;

b) organizujú súčinnosť útvarov Zboru národnej bezpečnosti so štátnymi a inými organmi;

c) zodpovedajú za materiálno-technické a finančné zabezpečenie činnosti všetkých útvarov Zboru národnej bezpečnosti.

(2) V podrobnostiach ustanovuje úlohy a rozsah právomoci náčelníkov krajských správ Zboru národnej bezpečnosti minister vnútra Československej socialistickej republiky po dohode s ministrom vnútra Českej socialistickej republiky a s ministrom vnútra Slovenskej socialistickej republiky.

§ 13
Vyšetrovatelia Zboru národnej bezpečnosti

(1) V Zbore národnej bezpečnosti pôsobia vyšetrovatelia, ktorí konajú vyšetrovanie podľa ustanovení Trestného poriadku.

(2) Za vyšetrovateľa Zboru národnej bezpečnosti môže byť vymenovaný príslušník, ktorý spĺňa podmienky pre ustanovenie do funkcie vyšetrovateľa podľa osobitných predpisov.[4])

(3) Vyšetrovateľov Zboru národnej bezpečnosti vymenúvajú v odboroch svojej pôsobnosti minister vnútra Československej socialistickej republiky, minister vnútra Českej socialistickej republiky a minister vnútra Slovenskej socialistickej republiky.

(4) Vo veciach týkajúcich sa vyšetrovania sú vyšetrovatelia Zboru národnej bezpečnosti podriadení náčelníkom vyšetrovacích útvarov.

§ 14
Právomoc vojenských súdov vo veciach príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti

Príslušníci Zboru národnej bezpečnosti podliehajú právomoci vojenských súdov a ustanoveniam o trestných činoch vojenských.

TRETIA HLAVA
POVINNOSTI A OPRÁVNENIA PRÍSLUŠNÍKOV ZBORU NÁRODNEJ BEZPEČNOSTI

Prvý oddiel
Povinnosti príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti pri výkone služby

§ 15

(1) Pri vykonávaní služobných úkonov a zákrokov, ako aj pri ostatnej služobnej činnosti sú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti povinní dbať na česť, vážnosť a dôstojnosť občanov i na svoju vlastnú a usilovať sa o to, aby občanom v súvislosti s touto činnosťou nevznikla bezdôvodná ujma a prípadný zásah do ich práv a slobôd neprekročil mieru nevyhnutnú na dosiahnutie účelu vykonávaného opatrenia.

(2) Ak to okolnosti prípadu dovoľujú, sú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti pri vykonávaní služobného úkonu povinní poučiť občanov o ich právach aj o možnostiach podať sťažnosť.

§ 16

(1) Príslušníci Zboru národnej bezpečnosti sú povinní v medziach tohto zákona zakročiť, prípadne urobiť iné opatrenia nevyhnutné na vykonanie zákroku, najmä ak sa píše trestný čin, prečin alebo priestupok.

(2) Ak niekomu hrozí nebezpečenstvo smrti, ujma na zdraví alebo škoda na majetku, sú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti povinní urobiť opatrenia nevyhnutné na odstránenie bezprostredného ohrozenia.

(3) Minister vnútra Československej socialistickej republiky určí spôsob a rozsah zákrokov alebo nevyhnutných opatrení, ktoré sú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti podľa predchádzajúcich odsekov povinní vykonať aj v čase, keď sú mimo služby.

(4) Minister vnútra Československej socialistickej republiky, minister vnútra Českej socialistickej republiky a minister vnútra Slovenskej socialistickej republiky môžu pre príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti zaradených do útvarov nimi riadených obmedziť rozsah oprávnení a povinností ustanovených pre nich týmto zákonom, a to v súlade s rozsahom úloh, ktoré tieto útvary zabezpečujú.

§ 17

Ak sú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti pri vykonávaní služobného úkonu požiadaní o preukázanie príslušnosti k Zboru národnej bezpečnosti, urobia tak spôsobom, ktorý ustanoví Federálne ministerstvo vnútra všeobecne záväzným právnym predpisom.

§ 18

(1) Ak príslušník Zboru národnej bezpečnosti zakročuje, použije - pokiaľ to povaha zákroku vyžaduje a okolnosti dovoľujú - slová: „V mene zákona!“.

(2) Každý je povinný poslúchnuť výzvu zakročujúceho príslušníka Zboru národnej bezpečnosti.

(3) Pri riadení cestnej premávky i pri dohľade nad ňou a pri výkone osobitných služieb platia pre pokyny a výzvy príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti osobitné predpisy.

Druhý oddiel
Oprávnenie príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti

§ 19
Oprávnenie požadovať vysvetlenie

(1) Príslušníci Zboru národnej bezpečnosti sú oprávnení požadovať potrebné vysvetlenie od každého, kto môže prispieť k objasneniu skutočností dôležitých pre zistenie trestného činu, prečinu alebo priestupku a ich páchateľa, ako aj pre vypátranie hľadaných alebo nezvestných osôb a vecí; za tým účelom sú oprávnení ho vyzvať, aby sa v určený čas ustanovil na určený útvar Zboru národnej bezpečnosti.

(2) Každý je povinný výzve podľa predchádzajúceho odseku vyhovieť.

(3) Vysvetlenie sa nesmie požadovať od toho, kto by ním porušil zákonom uloženú povinnosť mlčanlivosti, ledaže by bol tejto povinnosti pozbavený.

(4) Vysvetlenie môže odoprieť ten, kto by ním spôsobil sebe alebo blízkej osobe nebezpečenstvo trestného stíhania.

(5) Kto sa ustanoví na výzvu, má nárok na náhradu nevyhnutných výdavkov a na náhradu ušlého zárobku. Náhradu poskytuje Zbor národnej bezpečnosti. Nárok na náhradu nemá ten, kto bol vyzvaný, aby sa ustanovil len vo vlastnom záujme alebo pre svoje protiprávne konanie.

(6) Nárok na náhradu nevyhnutných výdavkov a na náhradu ušlého zárobku zaniká, ak ho oprávnený neuplatní do troch dní odo dňa, keď sa na výzvu ustanovil; na to musí byť oprávnený upozornený.

(7) Ak predvolaná osoba nevyhovie bez dostatočného ospravedlnenia alebo bez závažných dôvodov výzve podľa odseku 1, môže byť predvedená.

§ 20
Oprávnenie požadovať preukázanie totožnosti

(1) Pri plnení úloh podľa tohto zákona sú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti oprávnení vyzvať každého, aby hodnoverným spôsobom preukázal svoju totožnosť.

(2) Každý je povinný výzve podľa predchádzajúceho odseku vyhovieť.

(3) Príslušníci Zboru národnej bezpečnosti sú oprávnení predviesť každého, kto nechce alebo nemôže preukázať svoju totožnosť.

(4) Predvedená osoba musí byť ihneď po zistení totožnosti, najneskoršie však do 24 hodín od predvedenia, prepustená.

(5) O predvedení podľa odseku 3 sa spíše na príslušnom útvare Zboru národnej bezpečnosti úradný záznam.

Úkony pri zisťovaní totožnosti neznámych osôb

§ 21

(1) Ak totožnosť neznámej osoby nemožno zistiť inak, sú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti oprávnení požadovať strpenie nevyhnutných úkonov, ako je snímanie daktyloskopických

odtlačkov, fotografovanie, vonkajšie meranie tela a jeho častí a zisťovanie zvláštnych telesných znamení.

(2) Na účel uvedený v predchádzajúcom odseku sú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti oprávnení požadovať ukážku rukopisu a požičanie veci, ktoré majú vzťah k totožnosti neznámej osoby. Kto je o ukážku rukopisu alebo o požičanie veci požiadaný, je povinný žiadosti vyhovieť.

(3) O požičaní veci vydá príslušný útvar Zboru národnej bezpečnosti osobe, orgánu alebo organizácii, ktorí vec požičali, potvrdenie a po nevyhnutných úkonoch ju bez meškania vráti.

§ 22

Príslušníci Zboru národnej bezpečnosti sú oprávnení robiť úkony uvedené v § 21 aj pri objasňovaní prečinov, vyhľadávaní a vyšetrovaní trestných činov, a to aj u osôb, na ktorých prípadne na škodu ktorých bol čin spáchaný, alebo u ktorých sa zistilo, že boli prítomné na mieste činu.

Zaistenie

§ 23

(1) Príslušníci Zboru národnej bezpečnosti sú oprávnení za účelom vykonania potrebných služobných úkonov zaistiť každého, kto výtržnosťami alebo iným neprístojným správaním narušuje verejný poriadok.

(2) Zaistenie nesmie trvať dlhšie než 48 hodín.

(3) O zaistení, ktoré trvá dlhšie než 24 hodín, upovedomí príslušný útvar Zboru národnej bezpečnosti, ak tomu nebránia závažné okolnosti, niektorého z blízkych príbuzných zaistenej osoby, a ak ide o vojaka, jeho priameho nadriadeného.

§ 24

(1) Príslušníci Zboru národnej bezpečnosti sú oprávnení, ak nemožno vykonateľné rozhodnutie príslušného orgánu o vyhostení zabezpečiť inak, zaistiť každého, kto má byť vyhostený, na čas nevyhnutne potrebný na vyhostenie, najdlhšie však na 14 dní.

(2) O zaistení podľa odseku 1 i podľa § 23 ods. 1 sa spíše na príslušnom útvare Zboru národnej bezpečnosti úradný záznam.

§ 25
Oprávnenie odobrať zbraň

Príslušníci Zboru národnej bezpečnosti sú oprávnení presvedčiť sa, či ten, koho predvádzajú alebo zaisťujú, nie je ozbrojený, a podľa povahy prípadu zbraň až do ďalšieho rozhodnutia príslušných orgánov odobrať.

§ 26
Zaisťovanie ochrany leteckej premávky

Za účelom zistenia, či cestujúci neprepravuje zbraň, prípadne iný predmet, pre ktorý československý prevádzateľ leteckej dopravy určí osobitné podmienky leteckej dopravy, alebo ktorý je z leteckej dopravy vylúčený, sú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti pri zaisťovaní ochrany leteckej premávky oprávnení vykonať osobnú prehliadku, prehliadku batožín, ako aj prehliadku lietadla.

§ 27
Oprávnenie na prehliadku dopravných prostriedkov

Pri pátraní po hľadaných osobách, zbraniach, strelive, výbušninách, omamných prostriedkoch alebo po odcudzených veciach sú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti oprávnení sa presvedčiť, či hľadaná osoba alebo vec nie je v dopravných prostriedkoch.

§ 28
Oprávnenia pri výkone služby na štátnych hraniciach

Pri výkone služby a štátnych hraniciach sú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti oprávnení vykonať osobnú prehliadku, prehliadku batožín aj dopravných prostriedkov a sú povinní zabraňovať neoprávnenému prechodu cez štátne hranice.

§ 29
Zákaz vstupu na učené miesta

Ak to vyžaduje účinné zabezpečenie verejného poriadku alebo iný záujem štátu, sú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti oprávnení prikázať každému, aby na nevyhnutne potrebný čas nevstupoval na určené miesta alebo aby sa na nich nezdržiaval.

§ 30
Oprávnenie otvoriť byt

(1) Ak je dôvodná obava, že je ohrozený život alebo zdravie, alebo ak hrozí škoda väčšieho rozsahu na majetku, sú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti oprávnení otvoriť byt, vstúpiť doň a vykonať v súlade s týmto zákonom potrebné služobné úkony.

(2) O služobných úkonoch vykonaných podľa predchádzajúceho odseku príslušníci Zboru národnej bezpečnosti spíšu úradný záznam a bez meškania upovedomia užívateľa bytu.

§ 31
Odňatie veci v konaní o priestupku

(1) Príslušníci Zboru národnej bezpečnosti sú oprávnení po predchádzajúcej márnej výzve na vydanie odňať vec, o ktorej možno dôvodne predpokladať, že sa v konaní o priestupku môže vysloviť jej prepadnutie alebo že môže byť zhabaná.

(2) O odňatí veci sa spíše úradný záznam a osobe, ktorej bola vec odňatá, sa vystaví potvrdenie o odňatí veci.

(3) Nemožno odňať vec, ktorej hodnota je v nápadnom nepomere k povahe priestupku.

(4) Ak sa v konaní o priestupku nevysloví prepadnutie alebo zhabanie veci, sú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti povinní vec bez meškania vrátiť.

Tretí oddiel
Prostriedky používané príslušníkmi Zboru národnej bezpečnosti pri služobných zákrokoch

Použitie miernejších prostriedkov

§ 32

(1) V záujme ochrany verejného poriadku, najmä na odvrátenie útoku na seba alebo na inú osobu, pri služobných zákrokoch proti výtržníkom a iným nebezpečným osobám alebo na prekonanie odporu, ktorý smeruje k zmareniu služobného zákroku, úkonu alebo výzvy, ako aj na zabránenie úteku zaistenej alebo predvádzanej osoby sú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti oprávnení použiť hmaty a chvaty sebaobrany, slzotvorný prostriedok, obušok, putá, služobného psa, prúd vody, vytláčanie vozidlami, úder zbraňou, výstrahu a varovný výstrel do vzduchu.

(2) Federálne ministerstvo vnútra môže všeobecne záväzným právnym predpisom ustanoviť prípadné ďalšie obdobné prostriedky, ktoré môžu príslušníci Zboru národnej bezpečnosti používať pri služobných zákrokoch.

§ 33

(1) Ak je to s ohľadom na okolnosti prípadu možné, sú príslušníci Zboru národnej bezpečnosti pred použitím prostriedkov podľa § 32 povinní použiť dohováranie, napomenutie a výzvu.

(2) Príslušníci Zboru národnej bezpečnosti sú povinní použiť z prostriedkov uvedených v § 32 ten, ktorý umožňuje riadne splniť ich služobné povinnosti a pritom čo najmenej poškodzuje osobu, proti ktorej zakročujú. Zároveň dbajú, aby sa tento prostriedok použil len primeraným spôsobom a aby prípadná škoda nebola v zrejmom nepomere k významu chráneného záujmu.

(3) Federálne ministerstvo vnútra podrobnejšie upraví podmienky a spôsob použitia prostriedkov uvedených v § 32 pri služobných zákrokoch.

§ 34
Použitie zbrane

(1) Príslušník Zboru národnej bezpečnosti je oprávnený použiť zbraň iba v týchto prípadoch

a) aby v prípade nutnej obrany odvrátil útok vedený proti jeho osobe alebo mu bezprostredne hroziaci alebo útok na život inej osoby;

b) ak sa nebezpečný páchateľ, proti ktorému zakročuje, na jeho výzvu nevzdá alebo sa zdráha opustiť svoj úkryt;

c) ak nemožno inak prekonať odpor smerujúci k zmareniu jeho závažného služobného zákroku;

d) aby zamedzil útek nebezpečného páchateľa, ktorého nemôže iným spôsobom zadržať;

e) ak nemožno inak zadržať dopravný prostriedok, ktorého vodič bezohľadnou jazdou vážne ohrozuje životy, zdravie a majetok a na opätovnú výzvu alebo znamenie dané podľa príslušných predpisov nezastaví;

f) aby odvrátil nebezpečný útok, ktorý ohrozuje strážený objekt alebo stanovište, po márnej výzve, aby sa upustilo od útoku;

g) proti osobe, ktorá sa v bezprostrednom priestore štátnych hraníc po opätovnej výzve nezastaví, usiluje sa uniknúť a nemôže byť iným spôsobom zadržaná;

h) aby v bezprostrednom priestore štátnych hraníc prinútil k zastaveniu dopravný prostriedok, ktorý na pokyn alebo výzvu dané podľa príslušných predpisov nezastaví.

(2) Príslušník Zboru národnej bezpečnosti je tiež oprávnený použiť zbraň, ak treba zneškodniť zviera zviera ohrozujúce život alebo zdravie osôb.

(3) Pri použití zbrane je príslušník Zboru národnej bezpečnosti povinný dbať na potrebnú opatrnosť, najmä aby nebol ohrozený život iných osôb, a čo najviac šetriť život osoby, proti ktorej služobný zákrok smeruje. Pokiaľ to okolnosti služobného zákroku dovoľujú, je príslušník Zboru národnej bezpečnosti povinný pre použitím zbrane použiť prostriedky uvedené v § 32 ods. 1.

(4) Federálne ministerstvo vnútra podrobnejšie upraví podmienky a spôsob použitia zbrane príslušníkmi Zboru národnej bezpečnosti.

§ 35
Osobitné obmedzenia

Pri služobnom zákroku proti jednotlivej osobe sa nesmie použiť zbraň, slzotvorný prostriedok, obušok, putá a služobný pes proti ťarchavej žene, osobe vysokého veku, osobe so zjavnou telesnou chybou alebo chorobou a proti dieťaťu okrem prípadov, keď to povaha útoku vedeného touto osobou proti chráneným záujmom alebo mimoriadnosť vzniknutej situácie nevyhnutne vyžaduje.

§ 36
Služobné zákroky jednotiek Zboru národnej bezpečnosti

Ak príslušníci Zboru národnej bezpečnosti plnia služobné úlohy pod jednotným velením, rozhoduje o použití prostriedkov a zbrane za podmienok uvedených v § 32 až 35 veliteľ jednotky.

ŠTVRTÁ HLAVA
VZŤAHY ZBORU NÁRODNEJ BEZPEČNOSTI K INÝM ŠTÁTNYM ORGÁNOM, SOCIALISTICKÝM ORGANIZÁCIÁM A K OBČANOM

Prvý oddiel
Vzťahy k národným výborom a iným štátnym orgánom

§ 37

(1) Pri zabezpečovaní miestnych vecí verejného poriadku plnia útvary Verejnej bezpečnosti úlohy, ktoré im ukladajú národné výbory v rozsahu svojej pôsobnosti, pokiaľ ich nemôžu zabezpečiť vlastnými silami a prostriedkami.

(2) Za plnenie úloh uložených národnými výbormi pri zabezpečovaní miestnych vecí verejného poriadku zodpovedajú náčelníci a velitelia útvarov Verejnej bezpečnosti tak národným výborom, ako aj vyšším náčelníkom a veliteľom; vo veciach výkonu služby zodpovedajú a podliehajú iba vyšším náčelníkom a veliteľom.

(3) Úlohy pri zabezpečovaní miestnych vecí verejného poriadku ukladajú národné výbory v rámci svojej pôsobnosti príslušným útvarom Verejnej bezpečnosti.

§ 38

Náčelníci a velitelia Zboru národnej bezpečnosti, ktorí rozhodujú o rozmiestňovaní útvarov Verejnej bezpečnosti alebo o zriaďovaní jednotiek Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti, sú povinní vyžiadať si pred rozhodnutím vyjadrenie národných výborov príslušných stupňov.

§ 39

V záujme koordinovaného postupu všetkých orgánov zúčastnených na zabezpečovaní ochrany verejného poriadku a v súlade s povinnosťou oboznamovať národné výbory so stavom socialistickej zákonnosti predkladajú príslušné útvary Zboru národnej bezpečnosti národným výborom zodpovedajúcich stupňov správy o stave verejného poriadku v ich obvodoch.

§ 40

Služobný zákrok smerujúci k rozpusteniu verejného zhromaždenia, manifestácie alebo sprievodu vykonáva útvar Zboru národnej bezpečnosti na základe rozhodnutia príslušného národného výboru. Bez tohto rozhodnutia môže služobný zákrok vykonať, pokiaľ účastníci verejného zhromaždenia, manifestácie alebo sprievodu páchajú trestný čin, prečin alebo priestupok; o služobnom zákroku upovedomí bez meškania príslušný národný výbor.

§ 41

Súčinnosť útvarov Verejnej bezpečnosti a národných výborov pri ochrane verejného poriadku podrobnejšie vymedzí vláda Českej socialistickej republiky a vláda Slovenskej socialistickej republiky.

§ 42

Príslušníci Zboru národnej bezpečnosti sú povinní plniť pokyny, ktoré im v medziach svojej právomoci dávajú súdy a prokurátori.

§ 43

Príslušné útvary Zboru národnej bezpečnosti poskytnú ochranu osobám povereným výkonom rozhodnutia súdu alebo národného výboru, ak tieto osoby nemôžu pre ohrozenie života alebo zdravia uskutočniť rozhodnutia ak požiadajú o poskytnutie pomoci.

Druhý oddiel
Vzťahy k štátnym, družstevným a spoločenským organizáciám a k občanom

§ 44

Zbor národnej bezpečnosti spolupracuje pri plnení svojich úloh s vedením štátnych, družstevných a spoločenských organizácií a ich zložiek, ako aj s inými orgánmi a organizáciami. Najmä s nimi prerokúva príčiny a podmienky páchania trestných činov a vzniku iných protispoločenských javov a závažnejšie prípady porušenia verejného poriadku; radí sa s nimi, upozorňuje na zistené nedostatky, prípadne robí vhodné opatrenia na nápravu.

§ 45

(1) Zbor národnej bezpečnosti spolupracuje pri plnení svojich úloh s občanmi a získava ich pre aktívnu účasť na plnení úloh podľa tohto zákona.

(2) Dobrovoľne sa hlásiaci občania, ktorí sú oddaní socialistickému spoločenskému a štátnemu zriadeniu a požívajú vážnosť a dôveru, sa môžu poveriť plnením niektorých bezpečnostných úloh. Ak sú navonok označení, môžu mať oprávnenia podľa § 57, ak tak rozhodne minister vnútra Československej socialistickej republiky.

§ 46

(1) Každý má právo sa obracať v medziach tohto zákona na útvar Zboru národnej bezpečnosti s podnetmi a žiadosťami o pomoc. Útvar Zboru národnej bezpečnosti je povinný podnet prijať a požadovanú pomoc v rozsahu svojej právomoci poskytnúť. Podnety a žiadosti, ktorých riešenie mu neprislúcha, je útvar Zboru národnej bezpečnosti povinný postúpiť príslušnému orgánu alebo organizácii, pokiaľ na ne žiadateľa priamo neodkáže.

(2) Ak je to pre uplatnenie oprávnených nárokov alebo pre splnenie zákonných povinností na veci zúčastnených osôb alebo len niektorej z nich nevyhnutné, zabezpečia príslušníci Zboru národnej bezpečnosti na požiadanie zistenie, prípadne vzájomnú výmenu osobných údajov týchto občanov vtedy, ak to možno urobiť na mieste samom.

§ 47

(1) Útvary a príslušníci Zboru národnej bezpečnosti sú oprávnení požadovať pri výkone svojej právomoci pomoc od orgánov štátnej správy, od štátnych a družstevných organizácií.

(2) Orgány a organizácie uvedené v predchádzajúcom odseku sú povinné požadovanú pomoc poskytnúť, pokiaľ im v tom nebránia dôvody ustanovené inými právnymi predpismi.

§ 48

Útvary a príslušníci Zboru národnej bezpečnosti sú oprávnení pri plnení svojich úloh žiadať o pomoc spoločenské organizácie a ich orgány.

§ 49

Príslušníci Zboru národnej bezpečnosti sú oprávnení v nebezpečenstve požiadať každého o pomoc. Kto bol požiadaný o pomoc, je povinný ju poskytnúť; nemusí tak urobiť, ak mu v tom bráni dôležitá okolnosť alebo ak by tým vystavil vážnemu ohrozeniu seba alebo blízku osobu.

§ 50

Federálne ministerstvo vnútra vydá zásady, podľa ktorých orgány a organizácie spravujúce majetok v socialistickom vlastníctve strážia tento majetok; zároveň ustanoví oprávnenie pracovníkov poverených strážením objektov orgánov a organizácií a ich súčinnosť s útvarmi Zboru národnej bezpečnosti.

Tretí oddiel
Povolávanie iných orgánov na plnenie úloh Zboru národnej bezpečnosti

§ 51

(1) Minister vnútra Československej socialistickej republiky, minister vnútra Českej socialistickej republiky a minister vnútra Slovenskej socialistickej republiky môžu v rozsahu svojej právomoci po dohode s príslušnými ministrami alebo vedúcimi ústredných orgánov štátnej správy poveriť plnením úloh Zboru národnej bezpečnosti iné orgány.

(2) Minister vnútra Československej socialistickej republiky môže povolať na plnenie úloh Zboru národnej bezpečnosti vojakov vojsk ministerstva vnútra; v mimoriadnych prípadoch môže na plnenie úloh pri udržiavaní verejného pokoja, poriadku a bezpečnosti vnútri štátu povolať po dohode s ministrom národnej obrany Československej socialistickej republiky vojakov Československej ľudovej armády v činnej službe, po predchádzajúcom súhlase hlavného veliteľa

Ľudových milícií príslušníkov Ľudových milícií, po dohode s ministrom spravodlivosti Českej socialistickej republiky a s ministrom spravodlivosti Slovenskej socialistickej republiky príslušníkov Zboru nápravnej výchovy a po dohode s ministrom vnútra Českej socialistickej republiky a ministrom vnútra Slovenskej socialistickej republiky príslušníkov verejných požiarnych útvarov.

(3) Minister vnútra Českej socialistickej republiky a minister vnútra Slovenskej socialistickej republiky môžu v mimoriadnych prípadoch povolať na plnenie úloh Zboru národnej bezpečnosti príslušníkov verejných požiarnych útvarov a po dohode s ministrom spravodlivosti Českej socialistickej republiky a s ministrom spravodlivosti Slovenskej socialistickej republiky príslušníkov Zborov nápravnej výchovy.

(4) Vojaci vojsk ministerstva vnútra, vojaci Československej ľudovej armády, príslušníci Ľudových milícií, Zborov nápravnej výchovy a verejných požiarnych útvarov povolaní podľa odsekov 2 a 3 majú pri plnení bezpečnostných úloh rovnaké práva a povinnosti ako príslušníci Zboru národnej bezpečnosti, pokiaľ príslušný minister vnútra nerozhodne inak.

§ 52

(1) Na plnenie úloh Zboru národnej bezpečnosti pri ochrane bojaschopnosti ozbrojených síl môže minister vnútra Československej socialistickej republiky po dohode s ministrom národnej obrany Československej socialistickej republiky povolať vojakov z povolania Československej ľudovej armády. Títo vojaci majú práva a povinnosti podľa tohto zákona ako príslušníci Zboru národnej bezpečnosti. Ich priamym nadradeným je minister vnútra Československej socialistickej republiky, ktorý tiež rozhoduje vo veciach ich služobného pomeru, s výnimkou rozhodnutia o jeho skončení, o ktorom môže rozhodnúť len po predchádzajúcej dohode s ministrom národnej obrany Československej socialistickej republiky.

(2) Vojaci uvedení v odseku 1 zostávajú v činnej službe vojaka z povolania, v materiálnom, finančnom, sociálnom a zdravotníckom zabezpečení Federálneho ministerstva národnej obrany. O ich služobnom pomere platia, pokiaľ tento zákon neustanovuje inak, právne predpisy pre vojakov, ako aj vojenské služobné predpisy a poriadky.

§ 53

Z vojakov uvedených v § 52 a z vojakov z povolania vojsk ministerstva vnútra, povolaných na plnenie úloh Zboru národnej bezpečnosti, môžu byť vymenovaní vyšetrovatelia Zboru národnej bezpečnosti za rovnakých podmienok ako z príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti.

PIATA HLAVA
POMOCNÁ STRÁŽ VEREJNEJ BEZPEČNOSTI

§ 54
Podmienky členstva

(1) Plnením úloh Zboru národnej bezpečnosti pri zaisťovaní ochrany verejného poriadku, bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky a ochrany štátnych hraníc môžu byť v rozsahu vymedzenom týmto zákonom poverení členovia Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti.

(2) Členom Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti sa môže stať dobrovoľne sa hlásiaci občan, ktorý je oddaný socialistickému spoločenskému a štátnemu zriadeniu, požíva všeobecnú vážnosť a dôveru, dosiahol vek 21 rokov a ktorého odporučil príslušný národný výbor.

§ 55
Jednotky Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti

(1) Členovia Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti sa zaraďujú do jednotiek Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti.

(2) Jednotky Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti zriaďujú a za ich činnosť zodpovedajú príslušní náčelníci a velitelia Verejnej bezpečnosti.

§ 56
Výkon služby

(1) Členovia Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti môžu vykonávať službu s príslušníkmi Zboru národnej bezpečnosti alebo samostatne. Pokiaľ vykonávajú službu s príslušníkmi Zboru národnej bezpečnosti, spravujú sa ich rozkazmi a pokynmi.

(2) Pri výkone služby musia byť členovia Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti navonok označení a sú verejnými činiteľmi.

(3) Člen Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti sa na požiadanie preukáže preukazom člena Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti.

(4) Každý je povinný poslúchnuť pokyny a výzvy, ktoré členovia Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti vydajú v medziach oprávnení, ktoré im podľa tohto zákona patria.

(5) Za škodu, poškodenie na zdraví alebo smrť spôsobenú členovi Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti pri plnení úloh Zboru národnej bezpečnosti alebo v priamej súvislosti s ním, ako aj za škodu, ktorú člen Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti za rovnakých okolností spôsobí inému, zodpovedá štát podľa ustanovení § 59.

§ 57
Oprávnenia pri výkone služby

(1) Členovia Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti sú pri výkone služby oprávnení

a) do príchodu príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti na miesto činu za účelom zistenia a zabezpečenia dôkazov požadovať vysvetlenie od každého, kto môže prispieť k objasneniu skutočností potrebných na zistenie trestného činu, prečinu alebo priestupku;

b) na mieste napomenúť občana, ktorý porušil verejný poriadok;

c) vyzvať občana, ktorý porušil verejný poriadok, aby preukázal svoju totožnosť;

d) vyzvať osobu, ktorá nemôže hodnoverne preukázať svoju totožnosť alebo ktorá výtržnosťami alebo iným neprístojným správaním narušuje verejný poriadok, ako aj osobu, ktorá bola pristihnutá pri páchaní trestného činu alebo prečinu, aby ich nasledovala na najbližší útvar Zboru národnej bezpečnosti;

e) zastaviť vozidlo, ktorého vodič sa dopustil závažného porušenia predpisov o bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky, a požadovať od neho predloženie dokladov predpísaných na vedenie a prevádzku vozidla;

f) zakázať jazdu vodičovi, ktorého schopnosť vedenia je znížená vplyvom alkoholu alebo z iného vážneho dôvodu;

g) ak je nebezpečenstvo z omeškania, vykonať nevyhnutné úkony na zabezpečenie miesta, na ktorom bol spáchaný trestný čin, prečin alebo priestupok.

(2) Ak členovia Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti vykonávajú službu s príslušníkom Zboru národnej bezpečnosti, môžu použiť obušok a slzotvorný prostriedok, a to podľa pokynov príslušníka Zboru národnej bezpečnosti a za podmienok ustanovených týmto zákonom.

§ 58
Úprava ostatných pomerov členov Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti

Federálne ministerstvo vnútra po dohode s Ministerstvom vnútra Českej socialistickej republiky a s Ministerstvom vnútra Slovenskej socialistickej republiky ustanoví organizáciu Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti, spôsob výberu jej členov a ukončenie členstva v nej; ďalej ustanoví spôsob výkonu služby, udieľania odmien, vonkajšie označenie a sľub členov Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti, prípadne iných občanov dobrovoľne sa hlásiacich na plnenie úloh Zboru národnej bezpečnosti, najmä pri ochrane štátnych hraníc Československej socialistickej republiky.

ŠIESTA HLAVA
NÁHRADA ŠKODY

§ 59

(1) Ak došlo u občana k poškodeniu na zdraví alebo k jeho smrti v súvislosti s pomocou, ktorú poskytol Zboru národnej bezpečnosti alebo jeho príslušníkom na ich žiadosť alebo s ich vedomím, uhradí škodu tým vzniknutú štát obdobne podľa predpisov o odškodňovaní pracovných úrazov pracovníkov. Vláda Československej socialistickej republiky môže nariadením určiť,

a) v ktorých prípadoch a v akom rozsahu patrí občanovi, ktorý poskytol pomoc, popri nárokoch na náhradu škody podľa pracovnoprávnych predpisov jednorazové mimoriadne odškodnenie;

b) v ktorých prípadoch a ako sa zvyšuje jednorazové odškodnenie patriace podľa pracovnoprávnych predpisov pozostalým po občanovi, ktorý poskytol pomoc, a kedy možno také odškodnenie priznať osobám, ktoré boli na občana, ktorý poskytol pomoc, odkázané výživou.

(2) Občanovi sa uhrádza aj škoda na veciach, ktorá mu vznikla v súvislosti s poskytnutím tejto pomoci. Pritom sa uhrádza skutočná škoda, a to uvedením do predošlého stavu; ak to nie je dobre možné alebo účelné, uhrádza sa v peniazoch. Poškodenému sa však môže priznať úhrada nákladov spojených s obstaraním novej veci ako náhrady za poškodenú vec.

(3) Štát uhrádza aj škodu, ktorú občan spôsobil v súvislosti s pomocou poskytnutou Zboru národnej bezpečnosti alebo jeho príslušníkom.

(4) Štát môže nahradiť škodu alebo vzniknuté náklady aj vtedy, keď nešlo o pomoc poskytnutú za podmienok uvedených v odseku 1.

(5) Podľa zásad, ktoré vydá Federálne ministerstvo vnútra po dohode s Federálnym ministerstvom práce a sociálnych vecí a s Federálnym ministerstvom financií, môže štát priznať náhradu aj inej škody alebo ujmy, ktorá vznikla osobe, ktorá poskytla pomoc Zboru národnej bezpečnosti alebo jeho príslušníkom.

(6) Právo štátu na náhradu škody voči tomu, kto za ňu poškodenému zodpovedá podľa Občianskeho zákonníka, nie je predchádzajúcimi ustanoveniami dotknuté.

(7) Náhradu škody podľa odsekov 1 až 5 poskytuje v zastúpení štátu Federálne ministerstvo vnútra alebo Ministerstvo vnútra Českej socialistickej republiky alebo Ministerstvo vnútra Slovenskej socialistickej republiky za útvary nimi riadené.

SIEDMA HLAVA
SPOLOČNÉ A ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

§ 60
Povinnosť mlčanlivosti

(1) Príslušníci Zboru národnej bezpečnosti, členovia Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti a ostatné osoby, ktoré plnia úlohy Zboru národnej bezpečnosti na základe tohto zákona, sú povinní zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli pri výkone služby alebo v súvislosti s ním a ktoré v záujme zabezpečenia úloh podľa tohto zákona alebo v záujme zúčastnených osôb vyžadujú, aby zostali utajené pred nepovolanými osobami.

(2) Každý, koho útvary alebo príslušníci Zboru národnej bezpečnosti požiadajú v medziach tohto zákona o poskytnutie pomoci a túto pomoc poskytne, je povinný, ak bol riadne poučený, zachovávať mlčanlivosť o všetkom, čo sa v súvislosti s požadovanou alebo poskytnutou pomocou dozvedel.

(3) Minister vnútra Československej socialistickej republiky ustanoví podmienky pozbavenia povinnosti mlčanlivosti.

(4) Ustanoveniami predchádzajúcich odsekov nie sú dotknuté predpisy o ochrane štátneho tajomstva.

§ 61
Prechodné ustanovenie

Členmi Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti podľa tohto zákona sú občania, ktorí k začiatku jeho účinnosti boli členmi Pomocnej stráže Verejnej bezpečnosti podľa doterajších predpisov.

§ 62
Zrušovacie ustanovenie

(1) Zrušujú sa:

1. zákon č. 70/1965 Zb. o Zbore národnej bezpečnosti v znení zákona č. 29/1968 Zb.;
2. vyhláška Federálneho ministerstva č. 76/1971 Zb. o Pomocnej stráži Verejnej bezpečnosti.

(2) Právne predpisy[5]) vydané podľa zákona č. 70/1965 Zb. sa považujú za predpisy vydané podľa tohto zákona; výkon práv a povinností osôb poverených na základe týchto predpisov plnením bezpečnostných úloh sa však spravuje týmto zákonom.

§ 63
Účinnosť

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. júlom 1974.

Dr. Štrougal v. r.

aj na mieste prezidenta republiky podľa čl. 64 ústavného zákona o československej federácii

Indra v. r.

1) Zákon č. 102/1971 Zb. o ochrane štátneho tajomstva. Nariadenie vlády ČSSR č. 148/1971 Zb. o ochrane hospodárskeho a služobného tajomstva.

2) § 29 a 31 zákona č. 60/1961 Zb. o úlohách národných výborov pri zabezpečovaní socialistického poriadku.

3) Zákon č. 128/1970 Zb. o vymedzení pôsobnosti Československej socialistickej republiky vo veciach vnútorného poriadku a bezpečnosti. Zákon č. 133/1970 Zb. o pôsobnosti federálnych ministerstiev. Zákon č. 100/1970 Zb. o služobnom pomere príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti.

4) § 17 ods. 2 zákona č. 100/1970 Zb. o služobnom pomere príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti.

5) V platnosti zostávajú: 1. vyhláška ministra vnútra č. 30/1971 Zb. o poverení príslušníkov Ľudových milícií plnením niektorých bezpečnostných úloh; 2. vyhláška Ministerstva národnej bezpečnosti č. 66/1953 Ú. l. o úlohách a pôsobnosti závodnej stráže v znení vyhlášky č. 320/1953 Ú. l. (č. 98/1953 Ú. v. a č. 365/1953 Ú. v.); 3. nariadenie ministra vnútra č. 40/1957 Zb. o zovňajšom označení Pomocníkov Pohraničnej stráže; 4. RMV č. 30/1965 (Smernice upravujúce postup pri niektorých služobných zákrokoch príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti).

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.